

تعریف و مفاهیم انکشاف اجتماعی



نوشته: عبدالکریم نوجو

۲۴ اپریل ۲۰۱۶

انکشاف اجتماعی:

انکشاف اجتماعی در لغت به معنی کشف شدن، شکوفا شدن و همچنان به معنی تغییر، توسعه، بزرگ شدن، مغلّق شدن، بهتر شدن، ترقی و پیشرفت که معادل انگلیسی آن (Development) میباشد استفاده شده است.

انکشاف اجتماعی عبارت از روند تغییر هدفمند و سازمان داده شده است که در یک جامعه در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، ساختاری، ارزشها و طرز زندگی جامعه به وقوع می پیوندد.

ابعاد و شاخص های اندازه گیری انکشاف:

1. **بعد اقتصادی** : مهم ترین هدف انکشاف را انکشاف اقتصادی تشکیل میدهد. مقصد اصلی آن عبارت از بلند بردن سطح عاید اتباع کشور بوده که منجر به ارتقای عاید ملی میشود، رشد سرمایه پولی که موجب سرمایه گذاری در اقتصاد میگردد، میزان نفوس شهری، رشد سکتور خدمات و صنعت در مقایسه با بخش زراعت، ایجاد شرکتها و تاسیسات بزرگ اقتصادی از قبیل بانکها، شرکتهای سهامی زیر چتر بعد انکشاف اقتصادی مطرح میشوند.

2. **آموزش**: محققین بعد از مطالعات و پژوهشات به این نتیجه رسیدند که موضوع عمده در انکشاف ایجاد سرمایه نیست، بلکه ایجاد ظرفیتهای برای

تشکیل سرمایه است. بعدن توجه جدی به امر رشد و انکشاف استعدادها و ظرفیت های واقعی انسان ها مبذول گردید. برخی تحقیقات از طرف دانشمندان این بخش بیانگر این حقیقت است که نقش ظرفیت و استعداد انسانها در فرآیند انکشاف 80-90 فیصد بوده در حالیکه نقش سایر عوامل 10 الی 20 فیصد است. مطالعات نشان داد که جوامع پیشرفته میزان بیشتر با سوادان و آموزش دیده ها دارد به مقایسه جوامع فقیر و رو به انکشاف. ازینجاست که توجه بیشتر به انکشاف ظرفیت ها و رشد استعداد انسانها در جهت انکشاف اجتماعی معطوف میگردد و میزان آموزش به حیث شاخص مهم انکشاف در نظر گرفته میشود.

3. رفاه اجتماعی:

در شماره اول " انکشاف خودی" به ارتباط شاخص رفاه اجتماعی که توسط ملل متحد تحقیق شده چنین توضیح میدهد:

" به مرور زمان متفکران متوجه این امر گردیدند که انکشاف اقتصادی به تنهایی باعث بهبود در سطح زنده گی مردم نگردیده و با بلند رفتن سطح عاید ملی هنوز هم مشکلات اجتماعی مردم مرفوع نمی گردد. تحقیقاتی که توسط قنسلگری اقتصادی و اجتماعی ملل متحد انجام گردید اهمیت انکشاف اجتماعی که بیشتر متوجه رفاه اجتماعی بود مطرح گردید و شاخص های دیگری پیشنهاد گردید که شامل شاخص های صحت، غذا، آموزش، شرایط کار، استخدام، رهائش، ترانسپورت، لباس، امنیت اجتماعی و آزادی افراد می باشند که در واقع توجه از رشد و انکشاف اقتصادی بیشتر به رفاه همگانی معطوف گردید. بعداً متوجه این امر شدند که با وجود بلند رفتن سطح عاید ملی هنوز هم فقر در بین جوامع بیداد می کند، و دریافتند که عدم مساوات و بی عدالتی منحصراً یک مانع بزرگ سد راه انکشاف اجتماعی می باشد. بی عدالتی و عدم توازن در توزیع عاید ملی یک مانع بسیار عمده در پروسه انکشاف محسوب می گردد. مطالعات زیادی نشان داده است که جوامع انکشاف نیافته و فقیر میزان بلند تفاوت های عمیق را بین طبقات مختلف اجتماع دارا میباشد. این بی عدالتی و عدم توازن در دسترسی به امکانات از قبیل دسترسی به خدمات صحتی، آموزشی، غذا، مسکن، شرایط استخدام، و هم چنان بی عدالتی در حقوق شهروندی افراد را شامل می شود."

4. **انکشاف بشری:** هدف ازین شاخص آنست که انسانها قادر شوند تا استعداد های نهفته و با القوه خود را به حد اعلی انکشاف بدهند و توانائی انتخاب را برای هر شکلیکه بخواهند زنده گی کنند در یابند. ویا به این معنی هم است که استعداد بالقوه را به حد فعل خلاق در آورد ومحیط دلخواه را در هم آهنگی به نیاز ها و ضروریات ایجاد نماید. شاخص های انکشاف بشری:

- طول عمر متوقع.
- میزان باسوادی.
- میزان عاید ملی.

5. **بُعد سیاسی:** با آنکه تعدادی از دانشمندان نقش سیاست را در انکشاف کم بها میدهند مگر تجارب دیگران مبین این امر است که بدون در نظر داشت نقش سیاست انکشاف به چالشها و ناکامیها مواجه میشود. مطالعات نشان میدهد جوامع که هنوز پروسه ملت سازی را تکمیل نکرده اند و همه تدابیر و پالیسی هارا در سطح فرقه، گروهی ومحلی اتخاذ مینمایند از انکشاف واقعی بدور مانده وفاقد فرصتها وامکانات به خاطر نیل به مقاصد انکشافی اند، وظیفه سیاست یکی هم ایجاد ارزشهای ملی وفر اگیر که همه اتباع وشهروندان از آن مستفید گردند میباشد مزید بر آن زمینه توزیع عادلانه عاید ملی را به طور متوازن برای تمام اقوام که شامل ملت میشوند تامین نماید. ومشارکت مردم را که در حاشیه مانده اند در طرح واتخاذ تدابیر به نحو دموکراتیک فراهم نماید. همچنان نقش سیاست آنست که اجتماعات فقیر وعقب مانده را از وابسته گیهای اجتماعی، اقتصادی،سیاسی وغیره قیودات آزاد ساخته وبه مثابه انسانهای مستقل بتوانند در همه تصامیم سیاسی وانکشافی سهم بگیرند.

6. **انکشاف بادوام:** این اصطلاح را طرفداران محیط معرفی کرده یعنی بهبود در سطح زندگی ورفاه جامعه نه باید به زیان تخریب محیط زیست وکمبود منابع برای نسل های بعدی تمام شود،چنانچه تشدید پروسه صنعتی شدن وکاربرد تکنالوجیهای ضرر رسان به محیط زیست باعث گرمی زمین شده و خطرات ناشی از آن حیات انسانها وکلیه زنده جان هارا تهدید مینماید.